

بسمه تعالی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم تحقیقات و فناوری
شورای عالی برنامه ریزی

برنامه

مقطع کارشناسی

مجموعه آموزشی علوم تربیتی

شاخه «مدیریت و برنامه ریزی آموزشی»

فهرست مطالب

فصل ۱) اصول حاکم بر تدوین برنامه

۱-۱. برخورد علمی با برنامه ریزی درسی با تأکید بر مدیریت پویا

۲-۱. تأکید بر محتوی اصلی برنامه

۳-۱. کارآمدی و خودتنظیمی آموزشی

۴-۱. تأکید بر اهمیت پژوهش

فصل ۲) تعاریف واژگان و ساختار برنامه

۱-۲. برخی از پیامدهای اصول حاکم

۲-۲. تعاریف واژگان

۳-۲. ساختار برنامه

فصل ۳) برنامه مقطع کارشناسی علوم تربیتی شاخه مدیریت و برنامه ریزی آموزشی

۱-۳. جدول ۱: دروس عمومی

۲-۳. جدول ۲: دروس اصلی

۳-۳. جدول ۳: دروس تخصصی

۴-۳. جدول ۴: دروس انتخابی

فصل ۴) سرفصل دروس

۴-۱. سرفصل دروس اصلی رشته «مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی»

۴-۲. سرفصل دروس تخصصی رشته «مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی»

۴-۳. سرفصل دروس انتخابی رشته «مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی»

فصل ۱

اصول حاکم بر تدوین برنامه

برنامه حاضر بر مبنای «اصول حاکم بر تدوین برنامه های درسی دانشگاهی» مصوب جلسه شماره ۲-۶۹۶ مورخ ۸۷/۸/۱۱ شورای برنامه‌ریزی (آموزش عالی) تنظیم شده است. در این راستا، در این فصل با تأکید بر برخی از این اصول و پیامدهای آن، برخی ویژگی‌های اصلی برنامه مورد توجه قرار خواهد گرفت.

۱-۱. برخورد علمی با برنامه‌ریزی درسی با تأکید بر مدیریت پویا

۱-۱-۱. در تنظیم و تدوین برنامه تلاش شده است که کلیه اجزا برنامه اعم از ساختار یا محتوی بر پایه دلایل و نتایج حاصل از اصول حاکم تعیین شوند. به همین دلیل طراحی برنامه بر مبنای یک فرایند منطقی صورت گرفته و در نهایت اهداف هر بخش از برنامه دقیقاً بیان شده و سپس بر اساس آن تکمیل شده است.

۱-۱-۲. در تدوین برنامه، اصول مدیریت پویا و استفاده از «خود تنظیمی» مورد تأکید قرار گرفته و از تکیه بر پیش‌فرض‌های ساختاری یا مدیریتی در رابطه با تضمین کیفیت تا حد امکان پرهیز شده است. در این دیدگاه تضمین حداقل‌های آموزشی در چارچوب مصوب برنامه و از طریق وزارت علوم، تحقیقات و فناوری صورت گرفته و تضمین مابقی استانداردها با تنظیمات و اجرای مابقی برنامه بر عهده مجری خواهد بود.

۱-۲. تأکید بر محتوی اصلی برنامه

ضمن تأکید بر انعطاف‌پذیری، حداقل‌های آموزشی به عنوان محتوی اصلی برنامه در قالب دروس الزامی و انتخابی در برنامه گنجانده شده‌اند. در این راستا، هسته برنامه، محتوی اصلی و تخصصی هر رشته را تضمین نموده و دروس مشترک پایه معلومات عمومی و جامعیت علمی برنامه را در یک پایه خاص تضمین می‌کند.

۱-۳. کارآمدی و خود تنظیمی آموزشی

۱-۳-۱. عدم همگونی دانشجویان پذیرفته شده در دانشگاه‌ها، بالاخص در رشته‌های علوم و انگیزه‌ها، علایق و استعداد‌های متفاوت این‌گونه دانشجویان مدنظر قرار گرفته است. (مخصوصاً در شرایط فعلی که پذیرش به صورت متمرکز از طریق کنکور سراسری صورت می‌پذیرد).

۱-۳-۲. آینده شغلی و بالاخص محدودیت‌های موجود در بازار کار و تغییرات موجود در این زمینه با توجه به توانایی‌های متفاوت دانشجویان پذیرفته شده، مدنظر قرار گرفته است.

۳-۳-۱. توانایی‌های مختلف دانشگاه‌ها در زیرشاخه‌های مختلف رشته‌های مورد نظر و همچنین مزیت‌های بومی و تنوع کادر هیئت علمی آموزشی و پژوهشی، مدنظر قرار گرفته است.

۴-۳-۱. عدم امکان بازنگری مستمر و متمرکز در کشور مورد توجه قرار داشته و عامل‌های متضمن «خود تنظیمی» برنامه با پس‌خورد منفی در جهت اعمال عوامل لازم برای بازنگری در دروس و استاندارد آن‌ها، تأمین هیئت علمی در رشته‌های مورد نظر جامعه و بازار کار و نظایر آن مدنظر قرار گرفته است.

۵-۳-۱. تنوع علایق و همچنین ایجاد محمل مناسب جهت ادامه تحصیل در رشته‌های «بین‌رشته‌ای» (*interdisciplinary*) با تأکید بر عدم لزوم تصویب برنامه‌های متعدد مدنظر قرار گرفته است.

۴-۱. تأکید بر اهمیت پژوهش

ضمن تأکید بر لزوم ارائه مناسب برنامه با استانداردهای مورد نظر،

۱-۴-۱. استفاده بهینه از وقت استادان و عدم تشویق در ایجاد دروس تکراری مدنظر قرار گرفته است. امکان ارائه دروس متنوع و تخصصی با تأکید بر لزوم ایجاد زمان لازم برای استادان جهت به‌روز ماندن و پرداختن به پژوهش مورد توجه قرار گرفته است.

۲-۴-۱. تضمین تشکیل آسان و بدون مشکل کلاس‌ها و عدم تشویق ارائه مکرر یا موازی کلاس‌ها مورد توجه قرار گرفته است.

۳-۴-۱. تشکیل کلاس‌ها با تنوع دانشجویی (در حد امکان) به جهت آشنایی بیشتر دانشجویان با رشته‌های مجاور و مشابه و اغنا بیشتر کلاس‌ها و تمرکززدایی علمی مدنظر قرار گرفته است.

فصل ۲

تعاریف واژگان و ساختار برنامه

در این فصل ابتدا به بررسی پیامدهای اصول مطروحه در فصل ۱ پرداخته و سپس ساختار کلی برنامه را بر مبنای موارد مذکور ارائه خواهیم کرد.

۱-۲. برخی از پیامدهای اصول حاکم

برخی پیامدهای این اصول عبارتند از:

۱-۱-۲. چارچوب برنامه باید دارای یک ساختار کلی از پیش تعیین شده که در آن فقط حداقل‌های لازم تثبیت شده باشند، باشد و تعیین مابقی جزئیات باید در اختیار مجری قرار گیرد.

۲-۱-۲. برنامه باید دارای یک ساختار بلوک-بلوک با روند سلسله‌مراتبی «کلی به جزئی» باشد به این معنا که دروس بالاتر بین رشته‌های متعدد مشترک بوده و به تدریج با نزول در سلسله مراتب دروس خاص‌تر مطرح می‌شوند.

۳-۱-۲. هر بلوک از برنامه باید با اهداف مشخص تنظیم شده و بر مبنای این اهداف سیاست‌گذاری و تکمیل شود (چه از لحاظ تعداد واحد و چه از لحاظ محتوی دروس).

۴-۱-۲. دروس اجباری در برنامه فقط در حد ضرورت و فقط به جهت تضمین حداقل‌های آموزشی ظاهر می‌شوند و مابقی دروس باید در یک قالب انعطاف‌پذیر با اهداف مشخص ارائه شوند.

۵-۱-۲. برنامه باید شامل یک «هسته» مشخص که تضمین‌کننده حداقل‌های لازم در هر رشته است باشد.

۶-۱-۲. برنامه باید دارای یک بخش با حجم مناسبی مرتبط با دروس اختیاری/کهاد باشد.

۲-۲. تعاریف واژگان

در این بخش به تعریف واژگان مورد استفاده در این برنامه می‌پردازیم.

۱-۲-۲. برنامه

به برنامه ارائه شده در این مجموعه و جزئیات محتوی و مقررات مربوطه اشاره دارد، که در سطح وزارت علوم، تحقیقات و فناوری جهت اجرا در کلیه دانشگاهها مصوب می‌شود. (این مفهوم با برنامه درسی که نهایتاً در هر یک از دانشگاهها اجرا خواهد شد متفاوت است).

۲-۲-۲. مجموعه آموزشی

عبارت از مجموعه‌ای از رشته‌های مختلف است که دارای جنبه‌های مشترک علمی-آموزشی هستند و اساساً در برنامه درسی آنها وجود دروس مشترک امکانپذیر است.

۲-۲-۳. ضوابط «در/اختیار/دانشگاه»

ضوابطی در برنامه درسی هستند که توسط مرجع ذی صلاح در دانشگاه تثبیت شده و پس از آن رعایت آنها در زیر مجموعه‌های مربوطه (نظیر دانشکده-گروه-دانشجو) الزامی است. اختیار تعیین این ضوابط می‌تواند به زیر مجموعه‌های مربوطه با رعایت سلسله مراتب تفویض شود، مگر عبارت «فقط در/اختیار/دانشگاه» به کار رفته باشد. (مثال: نظیر معافیت دروس و ...)

۲-۲-۴. ضوابط «در/اختیار/دانشکده»

مشابه ۲-۲-۳ ولی در رابطه با «دانشکده» تعریف می‌شود.

۲-۲-۵. ضوابط «در اختیار گروه»

مشابه ۲-۲-۳ ولی در رابطه با «گروه» تعریف می‌شود. چنانچه در دانشکده‌ای گروه وجود نداشته باشد تصمیم‌گیری در مورد اختیارات مربوطه به عهده دانشکده خواهد بود.

۲-۲-۶. ضوابط «در/اختیار/دانشجو»

ضوابطی در برنامه درسی هستند که اساساً در چارچوب سایر مقررات بدون محدودیت ویژه و در اختیار دانشجو هستند. (هدایت استاد راهنما از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.)

۲-۲-۷. درس «الزامی»

درسی است که با سرفصل معین در برنامه مشخص شده و اخذ آن با رعایت سایر مقررات برنامه توسط دانشجو الزامی است.

۲-۲-۸. درس «انتخابی»

درسی است که اخذ آن با رعایت سایر مقررات برنامه از بین جدولی از دروس که چارچوب آن توسط برنامه مشخص شده است، الزامی است.

۲-۲-۹. درس «اختیاری»

درسی است که اخذ آن با رعایت سایر مقررات «در/اختیار/دانشجو» است.

۲-۲-۱۰. درس «پیشنیاز»

درسی است که اخذ و قبولی در آن قبل از درس دیگری الزامی باشد.

۲-۲-۱۱. درس «همنیاز»

درسی است که اخذ آن همزمان با یا قبل از درس دیگری صورت می‌پذیرد.

۲-۲-۱۲. درس «پایه»

درسی است که در برنامه به دلیل آماده نمودن دانشجو به منظور گذراندن دروس اصلی و تخصصی رشته و یا به علت افزایش اطلاعات و تقویت بنیه علمی و عملی او و همچنین درک بهتر سایر دروس ارائه می‌شود.

۲-۲-۱۳. «گروه»

کوچکترین واحد آموزشی است که برنامه را در یک رشته اجرا خواهد کرد. چنانچه در ساختار دانشگاه «گروه» موجود نباشد، کلیه وظایف و اختیارات به دانشکده منتقل می‌شود.

۲-۳. ساختار برنامه

۲۰ واحد	- دروس عمومی
۶۰ واحد	- دروس اصلی
۴۵ واحد	- دروس تخصصی
۱۲ واحد	- دروس انتخابی

- اهداف هر یک از بخش‌های برنامه به شرح زیر است:

۲-۳-۱. دروس عمومی (جدول شماره ۱)

این دروس در چارچوب آئین‌نامه‌های مصوب وزارت علوم تحقیقات و فناوری تعیین می‌شوند.

۲-۳-۲. دروس اصلی (جدول شماره ۲)

این بخش از برنامه شامل ۶۰ واحد درسی است که دانشجو موظف به اخذ و گذراندن آنها می‌باشد.

۲-۳-۳. دروس تخصصی (جدول شماره ۳)

دروس این بخش مجموعاً ۴۵ واحد درسی تقسیم می‌شود که دانشجو موظف به اخذ و گذراندن آنها می‌باشد.

۲-۳-۴. دروس انتخابی (جدول شماره ۴)

دروس این بخش از برنامه به جهت تضمین حداقل‌های لازم از محتوی تخصصی در هر یک از رشته‌های موجود در برنامه تنظیم شده و دانشجو موظف است در طول دوره تعداد ۱۰ واحد از این دروس را اخذ نماید.

- توضیح: کارگروه تخصصی رشته علوم تربیتی پیشنهادهای خود در باب «الگوهای تدریس» و «روش‌های ارزشیابی» درس را در قالب بندهای مشخصی ذیل دروس بازنگری شده ارائه داده است. لذا از آوردن جدول پیشنهادهای فصل ۵ که تکرار همان مطالب ذکر شده است، خودداری می‌شود.

فصل ۳

برنامه مقطع کارشناسی علوم

تربیتی، شاخه

«مدیریت و برنامه ریزی آموزشی»

برنامه مقطع کارشناسی مجموعه آموزشی مدیریت و برنامه ریزی آموزشی

۱-۳. جدول ۱ : دروس عمومی

ردیف	نام درس	واحد	ساعت		
			نظری	عملی	جمع
۱	اخلاق و تربیت اسلامی	۲	۳۴		۳۴
۲	انقلاب اسلامی و ریشه های آن	۲	۳۴		۳۴
۳	تاریخ اسلام	۲	۳۴		۳۴
۴	تربیت بدنی (۱)	۱		۳۴	۳۴
۵	تربیت بدنی (۲)	۱		۳۴	۳۴
۶	زبان خارجی	۳	۵۱		۵۱
۷	فارسی	۳	۵۱		۵۱
۸	متون اسلامی (آموزش زبان عربی)	۲	۳۴		۳۴
۹	معارف اسلامی (۱)	۲	۳۴		۳۴
۱۰	معارف اسلامی (۲)	۲	۳۴		۳۴
	جمع	۲۰	۳۰۶	۶۸	۳۷۴

برنامه مقطع کارشناسی مجموعه آموزشی مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی

۲-۳. جدول ۲: دروس اصلی

ردیف	نام درس	واحد	ساعت			پیش‌نیاز با زمان ارائه درس
			نظری	عملی	جمع	
۱	مقدمات مشاوره و راهنمایی	۳	۵۱		۵۱	- -
۲	آموزش و پرورش ابتدائی و راهنمایی و متوسطه	۳	۵۱		۵۱	- -
۳	آموزش و پرورش تطبیقی	۳	۵۱		۵۱	اصول و مبانی آموزش و پرورش
۴	آموزش و پرورش کودکان استثنائی	۳	۳۴	۳۴	۶۸	روان‌شناسی تربیتی - روان‌شناسی رشد (کودکی) (۱)
۵	اصول و مبانی آموزش و پرورش	۳	۵۱		۵۱	- -
۶	اقتصاد آموزش و پرورش	۲	۳۴		۳۴	کلیات اقتصاد
۷	تاریخ آموزش و پرورش در اسلام و ایران	۲	۳۴		۳۴	- -
۸	جامعه‌شناسی آموزش و پرورش	۳	۵۱		۵۱	جامعه‌شناسی عمومی
۹	جامعه‌شناسی عمومی	۳	۵۱		۵۱	- -
۱۰	روان‌شناسی تربیتی	۳	۵۱		۵۱	روان‌شناسی عمومی
۱۱	روان‌شناسی رشد (نوجوانی) (۲)	۲	۳۴		۳۴	روان‌شناسی رشد (کودکی) (۱)
۱۲	روان‌شناسی رشد (کودکی) (۱)	۲	۳۴		۳۴	روان‌شناسی تربیتی
۱۳	روان‌شناسی عمومی	۳	۵۱		۵۱	- -
۱۴	روش‌ها و فنون تدریس	۳	۵۱		۵۱	- -
۱۵	روش‌های آماری در علوم تربیتی	۲	۳۴		۳۴	- -
۱۶	سنجش و اندازه‌گیری در علوم تربیتی	۳	۳۴	۳۴	۶۸	روش‌های آماری در علوم تربیتی
۱۷	فلسفه آموزش و پرورش	۳	۵۱		۵۱	تاریخ آموزش و پرورش در اسلام و ایران
۱۸	مدیریت عمومی	۲	۳۴		۳۴	- -
۱۹	مقدمات برنامه‌ریزی آموزشی و درسی	۲	۳۴		۳۴	- -
۲۰	مقدمات تکنولوژی آموزشی	۳	۳۴	۳۴	۶۸	- -
۲۱	مقدمات روش تحقیق در علوم تربیتی	۳	۳۴	۳۴	۶۸	روش‌های آماری در علوم تربیتی
۲۲	آشنائی با کتابخانه و اصول کتابداری	۲	۳۴		۳۴	- -
۲۳	کلیات اقتصاد	۲	۳۴		۳۴	- -
جمع		۶۰	۹۵۲	۱۳۶	۱۰۸۸	

برنامه مقطع کارشناسی مجموعه آموزشی مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی

۳-۳. جدول ۳: دروس تخصصی

ردیف	نام درس	واحد	ساعت			پیش‌نیاز با زمان ارائه درس
			نظری	عملی	جمع	
۱	آموزش بزرگسالان	۲	۳۴		۳۴	- -
۲	اصول برنامه‌ریزی آموزشی	۳	۵۱		۵۱	مقدمات برنامه‌ریزی آموزش درسی
۳	اصول برنامه‌ریزی درسی	۳	۵۱		۵۱	مقدمات برنامه‌ریزی آموزش درسی
۴	اصول حسابداری	۲	۳۴		۳۴	- -
۵	اصول مدیریت آموزشی	۳	۵۱		۵۱	مدیریت عمومی
۶	برنامه‌ریزی آموزشی ضمن خدمت	۲	۳۴		۳۴	اصول برنامه‌ریزی آموزشی
۷	پروژه تحقیقاتی (سمینار)	۳	۳۴	۱۷	۵۱	- -
۸	راهنمای تحصیلی و شغلی	۲	۳۴		۳۴	نظارت و راهنمای تعلیماتی
۹	روابط انسانی در سازمان‌های آموزشی	۳	۵۱		۵۱	مدیریت عمومی
۱۰	روانشناسی اجتماعی در تعلیم و تربیت	۲	۳۴		۳۴	روانشناسی تربیتی
۱۱	سازمان و قوانین آموزش و پرورش ایران	۲	۳۴		۳۴	تاریخ آموزش و پرورش در اسلام و ایران
۱۲	مبانی امور مالی و تنظیم بودجه	۲	۳۴		۳۴	اقتصاد آموزش و پرورش
۱۳	متون زبان خارجه (در مدیریت آموزشی)	۲	۳۴		۳۴	- -
۱۴	متون زبان خارجه (در برنامه‌ریزی آموزشی و درسی)	۲	۳۴		۳۴	- -
۱۵	مدیریت اسلامی	۲	۳۴		۳۴	مدیریت عمومی
۱۶	مسائل نوجوانان و جوانان	۲	۳۴		۳۴	روانشناسی رشد (کودکی) (۱) - روانشناسی رشد (نوجوانی) (۲) -
۱۷	نظارت و راهنمای تعلیماتی	۲	۳۴		۳۴	مدیریت عمومی
۱۸	کار عملی مدیریت در آموزشگاه	۲	۳۴		۳۴	- -
۱۹	کار عملی مدیریت در سازمان‌ها	۲	۳۴		۳۴	- -
۲۰	کاربرد مقدمات کامپیوتر در مدیریت آموزشی	۲	۱۷	۳۴	۵۱	اقتصاد آموزش و پرورش
جمع		۴۵	۷۳۱	۵۱	۷۸۲	

- دانشگاه‌ها آزاداند در صورت نبودن امکانات این درس را با درس دیگری جایگزین کنند.

برنامه مقطع کارشناسی مجموعه آموزشی مدیریت و برنامه ریزی آموزشی

۳-۴. جدول ۴: دروس انتخابی

ردیف	نام درس	واحد	ساعت			پیش نیاز با زمان ارائه درس
			نظری	عملی	جمع	
۱	انسان شناسی در اسلام	۲	۳۴		۳۴	- -
۲	بهداشت عمومی	۲	۳۴		۳۴	- -
۳	بهداشت مدارس	۲	۳۴		۳۴	- -
۴	روان شناسی شخصیت	۲	۳۴		۳۴	- -
۵	مسائل آموزش و پرورش در ایران	۲	۳۴		۳۴	- -
۶	کلیات فلسفه	۲	۳۴		۳۴	- -
جمع		۱۲	۲۰۴		۲۰۴	

— توضیح: دانشجویان هریک از دوره های کارشناسی علوم تربیتی می توانند تعداد ۱۰ واحد درس به عنوان دروس اختیاری از دروس فوق یا از دروس اختصاصی یکی از رشته های: روانشناسی، جامعه شناسی، اقتصاد و الهیات و معارف اسلامی زیر نظر استاد راهنما انتخاب کنند.